

reménytelen esetnek, hanem mindig tudsz reménykedni bennem.

Mit mondjak Neked, aki vállaltad mindazt, amit vállaltál azért, hogy így láthassalak? Mit mondjunk Neked, aki pusztán azzal, hogy vagy, meg tudsz szüntetni minden árvaságot, minden magányt és minden fájást? Mit mondjunk Neked, aki megmutattad, hogy csak jóság vagy? Mit mondjunk Neked akkor, amikor egy életen keresztül tapasztaltuk, hogy nincs Tehozzád fogható megértő jó barát? Akármilyen sok szeretetet is kap az ember azoktól, akik körülveszik, még sincs senki sem, aki annyira csak énrtem volna. Mit mondjunk Neked akkor, amikor ebben az évben újra ünnepeljük azt, hogy közénk jöttél és olyannak ismerhettünk meg Téged, amilyenek azelőtt nem láthattunk? Csak azt, hogy nem akarunk visszaélni azzal, hogy szeretsz. Nem akarunk visszaélni a bizalmaddal. Soha, életünk végéig nem adjuk fel a reményt, hogy a Te utánzóddá lehessünk, mert Te sem adod fel a reményt, s bízol bennünk. Ez a bizalom ad nekünk erőt életünk végéig.

Ámen...

1973

GROMON ANDRÁS KARÁCSONY ÜNNEPLÉSE...

Ha a nagy keresztény ünnepeken bemegy az ember a különböző felekezetek templomaiba, ünnepélyes, hangzatos, érzelemdús beszédek hallhat arról, hogy Isten milyen nagyszerű dolgokat vitt végbe. Karácsonykor megtudhatja, hogy „Isten megtestesült” Jézusban, és ezzel „egészen új világ kezdődött”. Húsvétkor azt hallja, hogy „Jézus feltámadt”, és ezzel „végbe ment a megváltás műve”: diadalmaskodott a bűnön és a halálon. Pünkösdkor pedig azt, hogy Jézus „elküldte a

Szentlelket”, és ezzel az addig félnék és rejtőzködő tanítványok felbátorodtak, előálltak Jézus feltámadásának üzenetével, létrejött az egyház és megkezdődött az evangélium világméretű terjesztése. E szónoklatok lényege: örülünk felszabadultan, immár minden szép és jó, Isten korlátlan Úr, ami kevés pedig még hibádzik, azt az utolsó ítéleten elintézi.

És nemigen akad, aki megkérdezné: *Miért beszélünk évről-évre, évtizedről-évtizedre, évszázadról-évszázadra mindig csak a múltról?* Arról, ami 2000 éve történt? Miért szajkózzuk 2000 éve ugyanazokat az elköptatott mondatokat? Miért nem vesszük észre, hogy akit „hitünk alapjának” nevezünk, a názáreti Jézus szakított ezzel a fajta vallásossággal?

Szakított, mert *a zsidóság is így viselkedett.* Folyton arról áradoztak, milyen fantasztikus dolgokat vitt végbe Isten az ősatyákkal, Ábrahámmal, Izsákkal, Jákobbal, és főképp az egyiptomi szabaduláskor. (Legfeljebb azt tették hozzá – amiben szintén követte őket a kereszténység –, milyen fantasztikus dolgokat fog végbeinni Isten a távoli jövőben, amikor elküldi majd a Messiást.)

Persze ez általában is jellemző az emberi társadalmakra (vagy a hatalmi szervezetekre?). Melyek legnagyobb nemzeti ünnepeink? Azok, amelyeken szintén régmúlt eseményekre emlékezünk: a honfoglalásra, a Szent István-i országalapításra vagy az 1848-as forradalomra és szabadságharcra.

A lélektan azonban rámutat arra, hogy az ember, közösség, társadalom, egyház vagy állam, amely folyton a múltjával foglalkozik, valójában halott; lehet, hogy mozog, tevékenykedik, működik, de igazi élet nincs benne, csak vegetál.

Jézus nem ezt akarta. Ő nem a zsidó múlt dicső napjairól áradozott, hanem az akkori jelen számára hirdette meg Isten országát szóban és tettben, és nyilván nem akart olyan egyházat, amely a múlt tömjénezéséből „él”.

A legelső idők keresztényei ezt még úgy-ahogy tudták; egyrészt beleestek ugyan az említett hibába, másrészt azonban mégiscsak tudták, mi a dolguk a jelenben: hirdették az evangéliumot és enyhítettek koruk társadalmi gondjain, ápolták a betegeket, gondoskodtak a szegényekről, törődtek a társadalom peremére szorultakkal. Később már csak a szerzetesrendek őriztek meg valamit ebből, az egyház túlnyomó része megmaradt a hozsannázásnál és allelujázásnál.

A fent említett problematika súlyosan megterheli a karácsony ünneplését is. Annál is inkább, mivel Jézus akarata ellenére ünnepeljük őt, hiszen amíg közöttünk élt, sosem akart a középpontban állni, ünneplés tárgya lenne, egy alkalommal (Mk 8,30) kifejezetten is megtiltotta tanítványainak, hogy róla, a személyéről beszéljenek az embereknek (*médeni legószin peri autu*). A dicsőítést pedig végképp elutasította, de még a dicséretet is. Amikor a gazdag ifjú „jó Mesternek” szólította,

ezt udvariasan, de határozottan utasította vissza: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, egyedül Isten” (Mk 10,17-18). Amikor egy asszony a tömegből így magasztalta: „Boldog a méh, amely hordozott, s az emlők, melyeket szoptál”, szintén határozottan elhárította magától az elismerést: „Inkább azok a boldogok, akik hallgatják és megtartják Isten szavát” (Lk 11,27-28).

Ezért, ha már mindenképp ünnepelni akarunk, és tényleg őt akarjuk ünnepelni, nem csupán önmagunknak néhány kellemes órát szerezni, akkor ennek az *ünneplésnek az ő szellemében kell történnie*. Abban a szellemben, amelyet jól fejez ki *Angelus Silesius* közismert párverse: „Hiába születik Jézus százszor Betlehemben, ha nem születik meg újra a te szívedben.”

Itt azonban mindjárt el kell kerülni egy újabb félreértést vagy ellentmondást. Az, hogy Jézus újra megszületik valakiben, nem azt jelenti, hogy szép karácsonyi dalokat teszünk föl a lemezjátszóra, egy aranyos kisbabára gondolunk a távoli Betlehemben, s aztán el-érzékenyülünk vagy könnyekig meghatódunk. Jézus csak akkor születik újra bennünk, *ha újra élni és hatni kezdenek bennünk az ő gondolatai, tanításai*, ha annak örülünk, aminek ő örült, attól szomorodunk el, ami őt elszomorította, ha az ő értékrendjét tesszük sajátunkká, és arra próbálunk megtanítani másokat is. Az pedig egy mondatban így foglalható össze:

Ne önmagunk körül forogjunk, ne a magunk vágyait és érdekeit nézzük, hanem hogy mire van a másik embernek szüksége, elsősorban azoknak, akik az élet árnyékos oldalán járnak, akik az élet hajótöröttjei. *Csak akkor ünnepeljük tehát helyesen a karácsonyt, Jézus születését, ha ettől az ünnepléstől érzékenyebbek leszünk a rászorulókat iránt, több időnk lesz a bajban lévők megsegítésére, jobban kinyílik a pénztárcánk a nélkülözők támogatására és így tovább.*

Ehhez képest az elmúlt évszázadok során meglehetősen *lezüllesztettük a karácsonyt*, amely immár az egyéni és családi önzés, meg a csöpögős szentimentalizmus egyvelege lett, az utóbbi évtizedekben pedig *a Fogyasztás főünnepé* – az Osztózás apostola, a názareti Jézus születésének ürügyén. Nem kell évtizedes teológiai tanulmányokat folytatni ahhoz, hogy valaki fölismerje ebben a képtelen ellentmondást Jézus szándékával.

Jézus nem azért lépett föl, nem azért mondta, amit mondott és tette, amit tett, hogy egy kis fölülülést hozzon a keserű hétköznapiakba, egy kis lelki kábítószerral enyhítse az élet elviselhetetlenségét, egy kicsit megvigasztalja azokat, akik örömtelenül tengetik napjaikat, vagy hogy az ő születésének ünneplésére hivatkozva legyen a családoknak évenként egy hangulatos estéjük, és lehetőleg kellemes körülmények között müllassák az időt a téli napfordulón. Jézus nem azért élt, és vállalta az üldöztetést meg a keresztre feszítetést, hogy egy kicsit elviselhetőbb legyen az egyébként elviselhetetlen élet.

Hanem azért, hogy *megtanítsa az embereket arra: változtassák meg magát az életet - az életüket*, hogy emberhez méltó, értelmes és szép élet legyen, és ne kelljen olcsó vigaszokhoz folyamodniuk. *Belső fordulatot akart az emberek lelkében, gondolkodásmódjában, viselkedésében*, s ennek révén azt, hogy igazi fordulat álljon be *egyedül egymás közötti kapcsolataikban és az egész emberi társadalomban is*. Érzékenyen figyelt és reagált korának súlyos gondjaira: a szegények és a gazdagok közötti szakadékra, a szegények nyomorára, a „nemzetiségi ellenségeskedésekre” (zsidó-szamaritánus viszony), a teológusok (írastudók) és papok vallási garázdálkodásaira, az uralkodók zsarnokságára, vagy éppen a rómaiak általi megszállás problémáira. Mindezekre és a többi bajra nem egy kis fájdalomcsillapítót, *nem tüneti kezelést akart adni*, hanem gyökerükben akarta orvosolni őket.

Természetesen tudta, hogy egyedül nem tudja megoldani valamennyit. Ezért gyűjtött tanítványokat, és azt akarta, hogy majd azok is gyűjtsenek tanítványokat, hogy egyre többen legyenek, akik az ő tanítása szerint élnek; mert abban biztos volt, hogy csak az ő tanítása (vagy bármely, azzal összhangban lévő tanítás) alapján lehet valóban átalakítani és emberivé tenni az életet. A karácsony ünneplése tehát *kizárólag akkor lehet méltó Jézushoz, ha a mai keresztények ugyanolyan érzékenyen és ugyanolyan segítőkészséggel figyelnek a mai kor problémáira, mint Jézus a saját koráéira* – az öregek, betegek, magányosok, drogosok, válási árvák nyomorúságától kezdve a hajléktalanságon, a munkanélküliségen, az AIDS-en és a klónozáson át az ökológiai katasztrófa veszélyéig, a mérhetetlen fegyverkezésig és a világegyezésig, különös tekintettel például a tőkés társaságok világhuralmára.

Nyilvánvaló, hogy ezeket a gondokat néhány keresztény nem tudja megoldani, de még néhány száz-ezer sem (ha egyáltalán megoldhatók). Mégis: *a keresztényeknek kell lenniük azoknak, akiket nem saját kis magánproblémáik kötnek le, hanem akik keresik a megoldásokat a világ súlyos bajaira, és életüket teszik a megoldási kísérletekre* – „ha érdemes, ha nem” (Váci Mihály). Mert Jézus szerint nekik az a dolguk, hogy a föld sója és a világ világossága legyenek (Mt 5,13-14).

(1995)

